

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ПОМИЛКИ В УКРАЇНСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ

Сайко М.А.
аспірант катедри
германської філології та перекладу
імени Тараса Кияка
Київський національний університет
імени Тараса Шевченка

Оскільки запропонована розвідка присвячена висвітлюванню питання перекладацьких помилок в українській медичній терміносистемі, матеріалами слугуватимуть національні варіанти міжнародних термінологічних стандартів, зокрема МКХ-10, переклад якого було оприлюднено 1998 року [1], а також чинна анатомічна номенклатура (2001) [2]. Цікаво прослідкувати, що МКХ-10 досі жодного разу не було офіційно перевидано, на що скоро, вочевидь, не буде потреби, позаяк від 1 січня 2022 року медична спільнота послугуватиметься МКХ-11. Щодо анатомічної номенклатури необхідно зауважити, що 2010 року її було перевидано [3], однак кількість перекладацьких помилок у ній не зменшилася, навіть навпаки.

Будучи однією з категорій сучасного перекладознавства, *«перекладацькі помилки поділяються на перекладові (прагматичні, культурні та формальні) і мовні»* [4, с. 166]. У контексті перекладацьких помилок (перекладових та мовних) необхідно наголосити на тому, що вони можуть стати причиною лікарських помилок, особливо ж коли мовиться про національні варіанти міжнародних термінологічних стандартів.

До перекладових помилок належать такі, що, викривлюючи лінгвістичний код, витворюють нову реальність, а тому є симулякрами, особливо ж коли їм притаманне самовідтворювання. Термінологічним симулякром є стороннє тіло, що видає себе за *«природний і повновартісний «орган» української медичної терміносистеми»* [5, с. 116]. Яскравим прикладом перекладової помилки в

українському перекладі МКХ-10, що своєю чергою може спричинитися до лікарської помилки, є псевдовідповідник до англійського складеного терміна *multiple and bilateral precerebral artery syndromes* (нім. *multiple und bilaterale Syndrome der extrazerebralen hirnversorgenden Arterien*) (код G45.2). Український варіант подає терміносполуку *множинні та двобічні синдроми церебральних артерій*. У цьому контексті неабиякої значущости набувають засади стандартизації медичної термінології, до яких, приміром, належить засада термінотвірної похідности: якщо у чинній анатомічній номенклатурі похідні терміни від лексеми *cerebrum* (укр. *великий мозок*) містять лексему *мозковий* (напр., *мозкова ямка, мозкова поверхня, мозкова частина, мозкові випини* тощо), а латинського приростка *pre-* послідовно відтворено як *перед-*, то *precerebral* – це не *церебральний* (як подає МКХ-10), одначе *передмозковий*. Отже, перекладова помилка, що її зробили перекладачі українського варіанту МКХ-10, полягає в тому, що мовиться про *множинні та двобічні синдроми передмозкових артерій*, одначе не про *мозкові* чи, як подано у стандарті, *церебральні*.

До мовних помилок належать такі, що порушують мовну норму. У контексті конечної потреби на забезпечення нормативної еквівалентности у перекладі МКХ-11 українською мовою варто зауважити, що порушення питання термінологічних симулякрів та здійснення термінологічної десимулякризації є нагальними. У поданій нижче таблиці зіставлено первотвірні терміни з їхніми законодавчими та нормативними відповідниками (див Табл. 1.):

Табл. 1. Десимулякризація української медичної термінології

Первотвірний термін	Псевдостандарт	Нормативний відповідник
Rubella	краснуха	червоничка
Glandula thyroidea	щитоподібна залоза	щитова залоза
Hernia	грижа	кила
Nervus vagus	блукаючий нерв	блудний нерв
Pelvis	таз	миска
Pharynx	глотка	пролиг
Luxation	вивих	звих
Mesenterium	брижа	оточина

Певна річ, запропонований перелік не є повним: подані у таблиці терміни є лише промовистими прикладами мовних помилок, що їх можна віднайти в українських стандартах.

Отже, можна правно висновувати, що перекладацькі помилки, що поділяються на перекладові та мовні, викрививши лінгвістичний код та спотворивши реальність, можуть спричинитися до зародження термінологічних симулякрів у медичній терміносистемі, що своєю чергою можуть спричинитися до лікарських помилок.

Література:

1. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я. Десятий перегляд. Укр. переклад у 3 томах. К.: Здоров'я, 1998.

2. Бобрик І. І., Ковешніков В. Г. Міжнародна анатомічна номенклатура. Київ: Здоров'я, 2001. 328 с.

3. Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. Міжнародну анатомічну номенклатура (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти). За ред. В.Г. Черкасова. Вінниця: Нова Книга, 2010. 392 с.

4. Сайко М. А. Нормативна еквівалентність у відтворенні анатомічної термінології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 38. Т. 1. С. 165–168.

5. Сайко М. А. У боротьбі за кожен термін: на шляху до створення німецько-українського медичного словника. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2018. № 37. Т. 3. С. 115–119.